

LÄGET I STOCKHOLMSREGIONEN

2022 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen

RUFS 2050

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning.....	3
2. Inledning.....	4
3. Stockholmsregionens utveckling över tid.....	5
4. Hur har det gått 2022?.....	7
5. Stockholmsregionen i jämförelse med andra storstadsregioner	21
6. Energiuppföljning	25
7. Nyckelområden för kommande år	28

1. Sammanfattning

Den här rapporten ger en lägesbild av Stockholmsregionens utveckling. Syftet är att följa upp om Stockholmsregionen rör sig i rätt riktning och har möjlighet att nå visionen om Europas mest attraktiva storstadsregion. I årets uppföljning finns även en redogörelse av energiläget i länet, samt en jämförelse med andra europeiska storstadsregioner.

Uppföljningen visar att bostadsbyggandet ligger på historiskt höga nivåer men är lägre än behovet. Under 2021 byggdes 14 700 bostäder och omkring 13 000 bostäder påbörjas 2022, men mycket talar för att bostadsbyggandet bromsas in nästa år. Resandet i kollektivtrafiken har ökat under 2022 men är inte uppe på samma nivåer som innan pandemin. Den regionala cykelinfrastrukturen byggs succesivt ut och en fjärdedel av cykelnätet uppnår numera regional standard.

Arbetsmarknaden har återhämtat sig efter pandemin men långtidsarbetslösheten fortsätter vara en utmaning. Antalet varsel och konkurser har ökat sista månaderna 2022, vilket kan vara en indikation på ekonomisk nedgång. Ett flertal indikatorer som speglar den sociala hållbarheten, såsom valdeltagande och barn och ungas utbildningsresultat, visar på inomregionala skillnader. Vad gäller näringslivet presterar länet bra inom flera områden. Andel högutbildade ökar, fler är anställda i näringslivet, exportvärdet har återhämtats efter pandemin, liksom besöksnäringen.

De territoriella utsläppen av växthusgaser minskar men omställningen behöver gå snabbare. Laddningsbara fordon ökar snabbt i länet, särskilt personbilarna, men även SL-bussar och lätta lastbilar ställs om till eldrift. Länets energianvändning har minskat med 30 procent mellan 2005–2020 i förhållande till bruttoregionalprodukten och regionen är på väg att nå det nationella målet om energieffektivisering till 2030. För hushållen i Stockholms län har elen blivit 150 procent dyrare 2021 jämfört med 2000.

I internationell jämförelse presterar Stockholmsregionen bra och i många index återfinns regionen i den allra högsta toppen. Styrkorna finns inom näringsliv, tillväxt och arbetsmarknad. Även inom hållbarhetsområdet prisas regionen med fina placeringar

Utifrån 2022 års uppföljning av Stockholmsregionens utveckling identifieras fem nyckelområden som behöver stå i fokus kommande år:

1. Främja bostadstillgången för olika grupper
2. Omställning för minskad klimatpåverkan
3. Säkra energiförsörjningen för grön omställning och tillväxt
4. Kompetensförsörjning och matchning på arbetsmarknaden
5. Minska inomregionala skillnader

2. Inledning

Klimat- och regionutvecklingsnämnden har i uppdrag att, i samråd med regionstyrelsen, under 2019 - 2026 årligen följa upp den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen som också är en regional utvecklingsstrategi. Denna rapport utgör uppföljningen för år 2022 och syftar till att följa upp om Stockholmsregionen rör sig i rätt riktning och har möjlighet att nå målen i den regionala utvecklingsplanen, RUF5 2050. Rapporten är uppdelad i fem delar.

Del 1: Stockholmsregionens utveckling över tid

Första delen av rapporten är en kort uppföljning av de 16 delmålen som har målår 2030. Indikatorerna som mäter delmålen finns tillgängliga på en webbapplikation via Region Stockholms hemsida där de uppdateras löpande. I [webbapplikationen](#) går det även att få en överblick över hur Stockholmsregionen ligger till i förhållande till uppsatta mål.

Del 2: Hur har det gått 2022?

Den andra delen av rapporten fokuserar på utvecklingen under år 2022. Detta följs upp genom att analysera de fyra övergripande målen som sträcker sig till 2050. Eftersom målen är breda har de regionala prioriteringarna till år 2026 under varje mål varit vägledande för vilka områden som tas upp. Ambitionen med lägesuppföljningen är att ge så aktuell bild av länets utveckling som möjligt.

Del 3: Stockholmsregionen i jämförelse med andra storstäder

I årets uppföljning finns också en jämförande analys av hur Stockholmsregionen står sig i förhållande till andra storstadsregioner. Jämförelsen baseras primärt på statistik från europeiska databasen Eurostat samt placeringar i olika internationella index.

Del 4: Energiuppföljning

En nyhet för i år är en uppföljning av energiläget i Stockholms län. Den fokuserar på energianvändning, inomregional produktion och elprisernas utveckling. Inom energistatistiken finns generella brister som gör att det är svårt att göra årsvisa uppföljningar på länsnivå. Därför studeras utvecklingen över en något längre tidsperiod.

Del 5: Nyckelfrågor för kommande år

Utifrån 2022 års uppföljning av Stockholmsregionens utveckling identifieras fem nyckelområden som behöver stå i fokus kommande år för att vi ska vara Europas mest attraktiva storstadsregion utifrån ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

3. Stockholmsregionens utveckling över tid

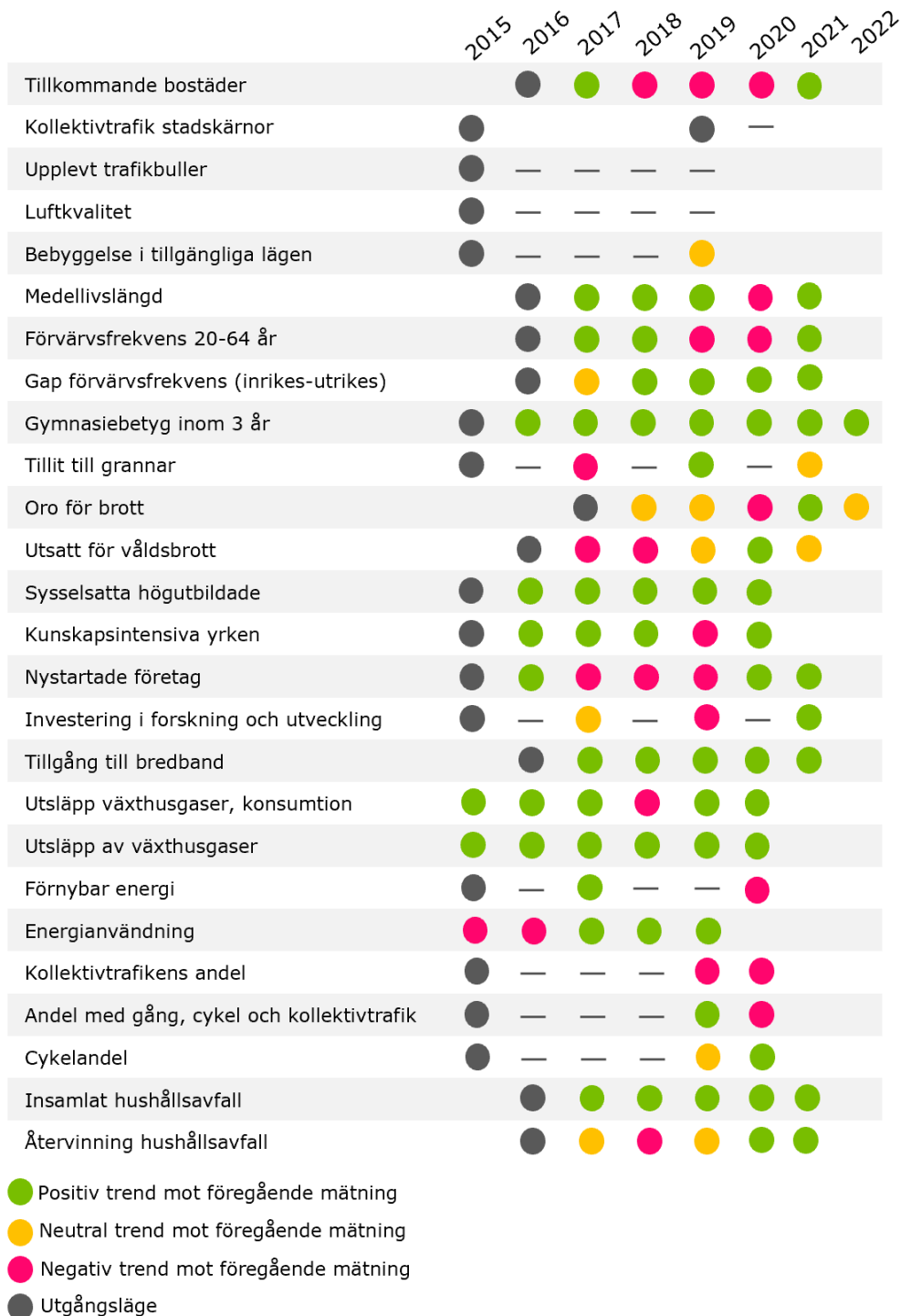
Den långsiktiga utvecklingen i Stockholmsregionen följs i den regionala utvecklingsplanen upp genom ett antal indikatorer. Dessa indikatorer finns från och med 2022 tillgängliga via Region Stockholms hemsida där de uppdateras löpande. De regionala delmålen som indikatorerna mäter är formulerade på olika sätt med olika förutsättningar vilket gör att de inte enkelt går att visa graden av måluppfyllelse. Däremot går det få en överblick över hur Stockholmsregionen ligger till i förhållande till de uppsatta målen för 2030 i [webbapplikationen](#) på hemsidan. Eftersom alla indikatorer inte uppdateras årligen bör de främst studeras i ett längre trendperspektiv.

Tabellen på nästa sida ger en övergripande bild över trenden i länet. Färgen på cirkelarna illustrerar utvecklingen från föregående års mätvärde. Inom en rad olika områden har Stockholmsregionen gått i rätt riktning under flera år.

Uppföljningen visar att fler har tillgång till snabbt bredband och i skolan är det en allt större andel av eleverna som klarar gymnasiet inom tre år. Andelen högutbildade på arbetsmarknaden ökar och skillnaderna i förvärvsfrekvens mellan utrikes- och inrikes födda fortsätter att minska, både för kvinnor och män. Energianvändning och insamlat hushållsavfall per person minskar succesivt.

Covid 19-pandemin orsakade trendbrott inom flera områden. Medellivslängden minskade till följd av höga dödstal och färre åkte kollektivtrafik. Senaste året syns en återhämtning efter pandemin, medellivslängden har ökat till tidigare nivåer (85 år för kvinnor och 81,3 år för män) och fler åker kollektivt. Någon ny resvaneundersökningen har inte gjorts men månadsvis data för 2022 visar att kollektivtrafiken har nästan återhämtat sig till nivåerna innan pandemin. Utsläppen minskade med 15 procent under 2020, vilket delvis beror på att färre pendlade med bil under pandemin och att Värtaverket stängde sin sista koleldade panna.

Inom några områden har trenden inte varit lika tydlig och positiv. Bostadsbyggandet är förvisso på historiskt höga nivåer men når inte upp till det regionala målet om 22 000 bostäder årligen. Under 2021 byggdes 14 700 bostäder och enligt prognoser från Boverket väntas byggtakten bromsas in framöver. Återvinning av hushållsavfall har endast ökat marginellt senaste åren och ungefär en tredjedel av hushållsavfallet återvinns, vilket är långt till målet om 70 procent. Trygghetsparametrarna har varierat något år från år. Det är åtta procent av invånarna som uppger att oron för brott påverkar livskvaliteten, vilket är i nivå med riket (7%) och övriga storstadslän. Nystartade företag har senaste två åren ökat igen efter en nedgång mellan 2017–2019.

Sammanfattningsvis är bedömningen att Stockholmsregionen har en positiv riktning inom många områden, men inga delmål som är satta till 2030 och som har skarpa målvärden har ännu uppnåtts. I nästa kapitel fördjupas kunskapen om hur det gått för Stockholmsregionen under 2022.

4. Hur har det gått 2022?

I detta kapitel redovisas Stockholmsregionens utveckling under 2022 utifrån de fyra övergripande målen i den regionala utvecklingsplanen RUFSS 2050. Ambitionen har varit att beskriva läget i länet med så aktuell statistik som möjligt, men på grund av eftersläpningar redovisas i vissa fall siffror från 2021 eller i några få fall 2020. Detta gäller särskilt regional statistik som förknippas med långa eftersläpningar såsom utsläpp och energi.

De fyra övergripande målen i den regionala utvecklingsplanen är breda och rymmer många områden. Därför har vi valt att fokusera uppföljningen på några utvalda delar. Uppföljningen av mål 1, en tillgänglig region med god livsmiljö, fokuserar på bostadsbyggande och resande med kollektivtrafik och cykel. Mål 2, en öppen, jämställd, jämlik och inkluderade region, fokuserar på valdeltagande, gymnasiestudier, deltagande på arbetsmarknaden, befolkningens levnadsvillkor och folkhälsa. Mål 3, en ledande tillväxt- och kunskapsregion, följs upp genom statistik för sysselsättning, konkurser, export, besöksnäringen och internationell tillgänglighet. Mål 3, en klimateffektiv regionen, fokuserar på utsläpp och elektrifiering av transportsektorn.

4.1 En tillgänglig region med god livsmiljö

Utifrån ett historiskt perspektiv har antalet färdigställda bostäder i länet varit på höga nivåer senaste åren. Under 2021 färdigställdes 14 700 bostäder och länsstyrelsens bedömning är att 2022 års bostadsbyggande hamnar på ungefär på samma volymer som föregående år. Det demografiska behovet av bostäder är cirka 20 000 nya bostäder per år¹ och det regionala målet är att minst 22 000 nya bostäder behöver tillkomma årligen. Samtidigt finns det en utmaning att matcha bostadsbehovet med demografin och majoriteten av hushållen har inte finansiella förutsättningar att efterfråga en nyproducerad bostad. Den regionala efterfrågan, det vill säga det som hushållen vill och kan efterfråga utifrån sin ekonomi, ligger på omkring 15 000 bostäder årligen.²

I takt med stigande räntor, högre priser på energi och en stigande inflation har förutsättningarna för bostadsbyggandet förändrats under 2022. Uppgången av byggpriserna har däremot stannat av.³ Boverket bedömer att antalet påbörjade bostadsrätter (i riket) kan komma att halveras mellan 2021–2023 och att byggandet av hyresrätter minskar med en tredjedel. Till följd av en stor orderstock när det gäller småhus är bedömningen att antalet påbörjade småhus minskar först under andra halvåret 2023.⁴ Mot

¹ Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFSS 2050, s. 180.

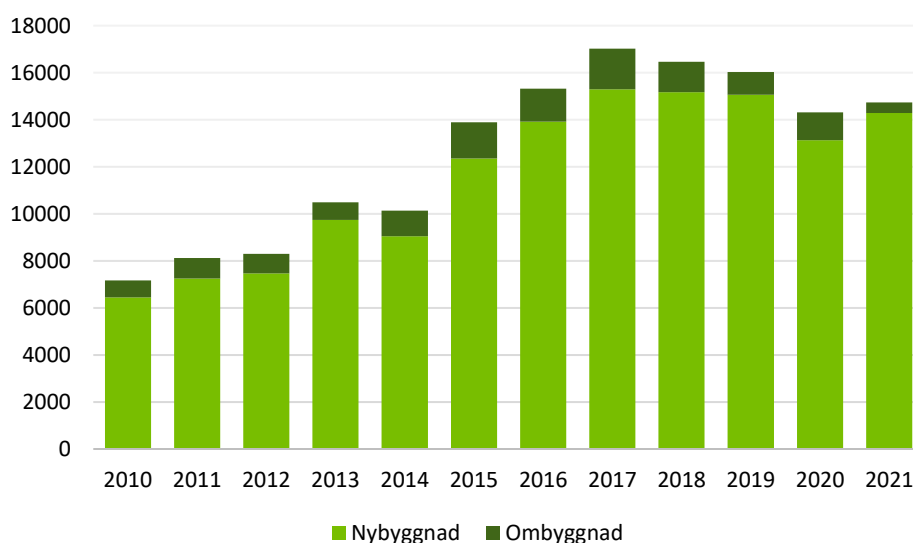
² Region Stockholm (2020) Efterfrågan på nya bostäder i Stockholmsregionen,

³ Boverket (2022) prognosuppdatering bostadsbyggande, diarienummer 5909/2022, 19 oktober 2022

⁴ Boverket (2022) prognosuppdatering bostadsbyggande, diarienummer 5909/2022, 19 oktober 2022

bakgrund av det osäkra läget i omvärlden och ekonomin är det svårt att förutspå hur bostadsbyggandet i Stockholmsregionen kommer att påverkas. Länsstyrelsen i Stockholm bedömer att omkring 13 000 bostäder påbörjades i länet år 2022, för 2023 görs ingen bedömning.⁵

Figur 1: Antal tillkommande bostäder genom nybyggnation och ombyggnad, Stockholms län 2010–2021, källa: SCB

Vad gäller flyttströmmarnas utveckling har länet sedan 2018 haft en inrikes nettoutflyttning, det vill säga att det är fler som flyttat ut från länet än in till länet från övriga Sverige. Preliminära siffror från första halvåret 2022 visar på ett fortsatt negativt flyttnetto på några tusen personer. Trots detta växer länet förhållandevis kraftigt och 2021 ökade befolkningen med 23 000 invånare.

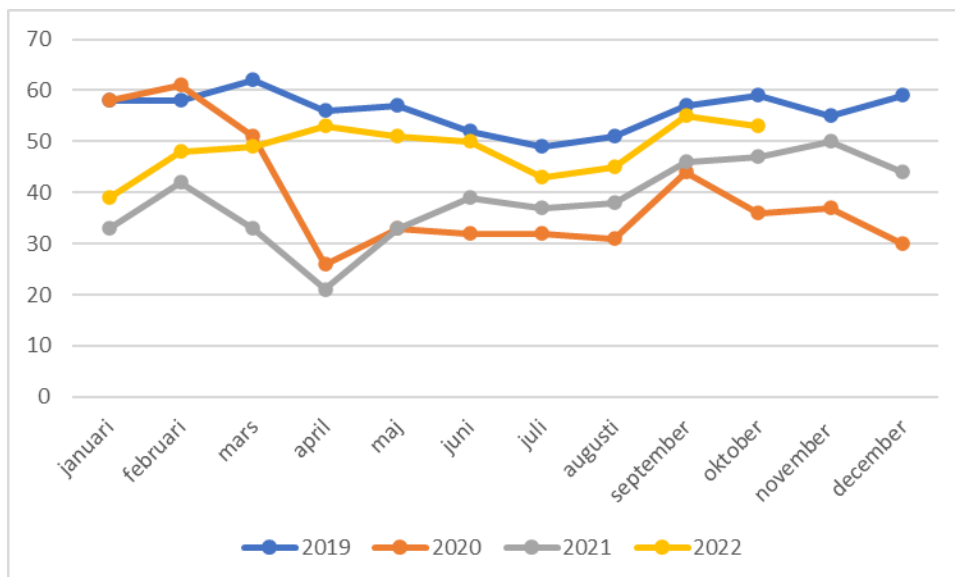
Region Stockholm har under 2022 genomfört en flyttstudie som bygger på enkätsvar från 4 000 flyttare som flyttat till eller från Stockholms län. Studien visar att var femte flytt ut från länet förklaras av bostadsrelaterade skäl, och hälften av dessa skäl handlar specifikt om bostadsekonomi. Det är vanligare att ett hushåll med barn flyttar ut av bostads- och bostadsekonomiska skäl än andra hushållstyper, och bostadsskäl är särskilt vanliga bland flyttare som går inom ett pendlingsbart avstånd från länet. Studien visar därtill att bostadsrelaterade flyttare har ökat över tid; från 11 procent 2006 till 20 procent år 2022. Ökningen är särskilt tydlig i den familjebildande åldersgruppen 30–49 år som flyttar ut från länet.⁶

⁵ Länsstyrelsen i Stockholm (2022) Läget i länet – Bostadsmarknaden i Stockholms län 2022, rapport 2022:15

⁶ Region Stockholm (2022) Flyttstudie 2022

Vad gäller resandet i kollektivtrafiken syns en tydlig återhämtning efter nedgången under pandemiåren 2020 och 2021. Under 2022 har resandet succesivt ökat, men kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna är fortfarande något lägre än innan pandemin (drygt 80 procent jämfört med motsvarande månader år 2019). Fortfarande finns det en viss oro kvar hos resenärerna att smittas i kollektivtrafiken, även om den minskat markant; från att 63 procent svarade att de var mycket eller ganska oroliga i januari 2022 till att 31 procent svarar detsamma i oktober 2022.⁷ Bilen utgör fortfarande det dominerande färdmedlet i regionen.⁸

*Figur 2. Kollektivtrafikens marknadsandel av de motoriserade resorna
källa: Svensk kollektivtrafiks undersökning Kollektivtrafikbarometern*

När det gäller resandet med cykel visar mätningarna av antalet cykelpassager över innerstadssnittet på en fortsatt positiv trend över tid, och antalet passager för 2022 har varit på ungefär samma nivå som under 2020. Någon ny regional resvaneundersökning har inte gjorts, men siffror från 2020 visar att cykelns andel av det totala resandet i länet utgör 10 procent. Cykelandelen behöver dubblas om det regionala målet om 20 procent cykelresor ska nås år 2030.

Under 2022 har Stockholmsregionen tagit ytterligare ett steg för att bygga ut den regionala cykelinfrastrukturen. En fjärdedel (24 procent) av det regionala cykelvägnätet uppfyller numera utformningsstandarderna för

⁷ Kollektivtrafikbarometern (2022)

⁸ År 2020 stod bilen för 49 procent av resorna inom länet. Någon ny resvaneundersökning har inte gjorts. Motsvarande andel 2019 var 40 procent. Mätningar av trafiken på utvalda vägar och gator visar att vägtrafiken är på ungefär samma nivå 2022 jämfört med innan pandemin.

regionala cykelstråk, vilket är en ökning från 2014 då endast en procent av nätet uppfyllde standarden. Ytterligare 58 procent av det regionala cykelnätet har någon annan form av cykelinfrastruktur. Under det gångna året har 14 kilometer av det regionala cykelnätet byggts ut.

Under året har Region Stockholm intensifierat arbetet med den regionala cykelförhandlingen, som syftar till att stödja och påskynda arbetet för en effektiv utbyggnad av de regionala cykelstråken. Under 2022 har ett utredningsarbete påbörjats för de två första stråken Norrtull-Häggvik och Liljeholmen-Botkyrka.⁹ Under 2023 fortsätter genomförandet av den regionala cykelplanen bland annat genom den regionala cykelförhandlingen och insatser inom digital trafikinformation.

4.1.1 Samlad bedömning

Den samlade bedömningen är att bostadsbyggandet ännu inte har ökat till de nivåer som behövs för att täcka behovet, och att detta inte heller kommer att ske under de närmaste åren. Mycket talar för att bostadsbyggandet bromsar in under 2023 men på grund stora orderstockar kommer troligtvis antalet färdigställda bostäder minska först under 2024. Resandet i kollektivtrafiken har ökat under 2022 men är inte uppe på samma nivåer som innan pandemin. Den regionala cykelinfrastrukturen byggs ut och intensifieras ytterligare tack vare den regionala cykelförhandlingen. Mycket återstår dock för att cyklandet ska öka till 20 procent år 2030.

4.2 En öppen, jämställd, jämlik och inkluderade region

Förra årets uppföljning visade att pandemin haft en stor inverkan på länets arbetsmarknad och särskilt långtidsarbetslösheten lyftes fram som en utmaning. Under 2022 syns en återhämtning på arbetsmarknaden. I november 2022 var totalt 76 836 arbetslösa i länet vilket är en minskning med omkring 10 procent i jämförelse med samma månad året innan. Även 12-månadersarbetslösheten har minskat under året. Däremot syns ingen nedgång för gruppen som varit arbetslösa 24 månader eller längre, den har ökat med 5 procent mellan november 2021 – november 2022 och 24 procent mellan 2020–2022.

Enligt Arbetsförmedlingens bedömning kommer arbetslösheten öka under 2023 till följd av inflation och ekonomisk nedgång. Arbetslösheten kommer särskilt drabba individer med en svagare anknytning till arbetsmarknaden, exempelvis ungdomar och personer som saknar gymnasial utbildning.¹⁰ Den månadsvisa statistiken för varsel visar en uppgång för sista månaderna under 2022. I november varslades 2 900 personer om uppsägning i länet

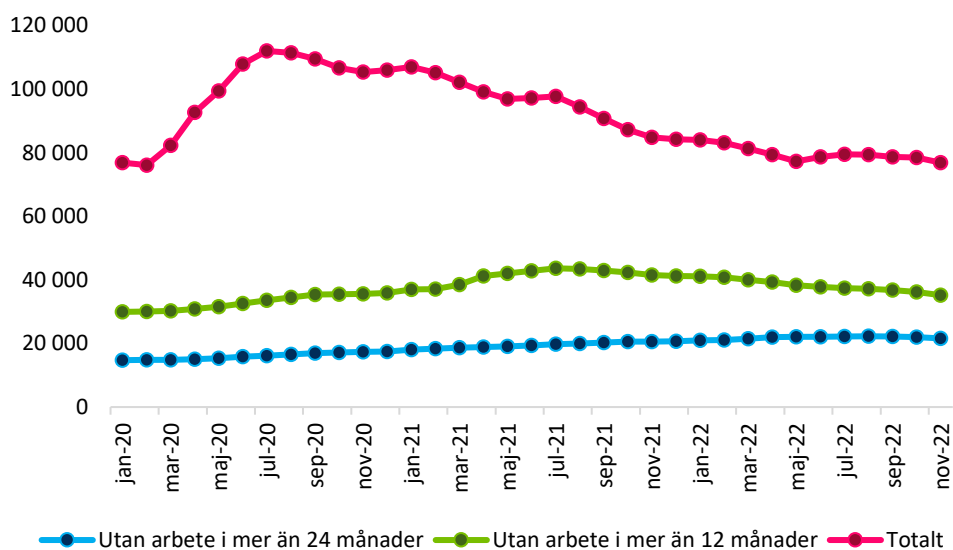
⁹ Sollentuna kommun, Solna stad, Stockholms stad, Huddinge kommun, Botkyrka kommun, Trafikverket och Region Stockholm deltar i förhandlingen.

¹⁰ Arbetsförmedlingen (2022) Konjunktur- och arbetslöshetsbedömning, oktober 2022

vilket kan jämföras med omkring 1 100 personer per månad under perioden januari till oktober. Antal varsel kan ses som en indikation om hur arbetsmarknaden kommer utvecklas framöver, men varsel leder inte alltid till faktiska uppsägningar.

Arbetsmarknad och kompetensförsörjning är ett prioriterat område inom det regionala utvecklingsarbetet och under 2022 har Region Stockholm fortsatt arbetet med samverkansplattformen Kompetensarena Stockholm (KAS) som etablerades under 2021. Arenan är en del i Region Stockholms strategiska arbete med regional kompetensförsörjning och syftar till att skapa ett systematiskt arbetssätt för samverkan kring matchning i hela regionen samt att matcha branschbehov mot utbildningsutbud. Under året har KAS bland annat tagit fram en regional arbetsmarknadsprognos och genomfört två attraktionsinsatser för att öka intresset för yrkesutbildningar.

Figur 3: Inskrivna arbetslösa¹¹, Stockholms län, källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik, januari 2020-november 2022

För att nå målet om en öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region är barn och ungdomars möjlighet att gå vidare till studier och arbete prioriterat. För läsåret 2021/22 var 10,9 procent av eleverna obehöriga till gymnasiet. Det är en ökning från 9,8 procent 2021 och 10,4 procent 2020. Mellan kommunerna i länet finns variationer mellan 2,2 och 18,5 procent obehöriga elever, och spridningen har ökat med 2,7 procentenheter jämfört med förra läsåret. Störst andel obehöriga elever i länet 2021/22 har

¹¹ Inskrivna arbetslösa är en summering av antalet öppet arbetslösa och arbetslösa som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program

Upplands Väsby, Haninge och Södertälje. Lägst andel obehöriga har Danderyd, Lidingö och Täby kommun.¹²

Gällande antagningar till gymnasiet fortsätter de högskoleförberedande programmen att öka medan yrkesprogrammen minskar. Senaste tio åren (2011–2021) har antagna till högskoleförberedande program ökat med 25 procent i länet och ökningen har varit störst för ekonomiprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet. Yrkesprogrammen har under samma period minskat med sex procent. De yrkesprogram som minskat mest är bygg- och anläggningsprogrammet och hantverksprogrammet¹³.

Att fullfölja en gymnasieutbildning är viktigt för ungas etablering på arbetsmarknaden. När det gäller genomströmningen i skolan, det vill säga andelen elever som slutför sin gymnasieutbildning inom tre år, visar Skolverkets statistik att det för 2022 är 79,5 procent av eleverna i länet som började på ett nationellt program som klarat gymnasieskolan med examen inom tre år. Det är en ökning jämfört med 2021 då motsvarande andel var 78,9 procent. Efter flera år av en uppåtgående trend har ökningen i riket som helhet avstannat under 2022. En förklaring är att elevkullen som gick ut våren 2022 har varit påverkade av pandemin under alla sina tre år, vilket påverkat studierna.¹⁴

Vad gäller befolkningens hälsa och levnadsvillkor har de senaste åren präglats av Covid-pandemin. Under 2021–22 har folkhälsoenkäten Hälsa Stockholm genomförts för att undersöka den vuxna befolkningens hälsa. Den data som hittills analyserats har fokuserat på några av de större folkhälsoproblemen i länet. Här redogörs för några av resultaten:

- Av länets vuxna befolkning hade 48 procent ett BMI som klassas som övervikt eller obesitas. Det har skett en snabb ökning av obesitas bland vuxna under 45 år de senaste tre åren, där 11,4 procent hade obesitas 2021 jämfört med 8,5 procent år 2018. Personer med kort utbildning har en tre gånger så stor risk att ha obesitas jämfört med de med längst utbildning.
- Andelen personer som röker fortsätter att minska och var 2021 nere på 5,4 procent. Men fortfarande är andelen dagligrökare 11 procent bland personer med kort utbildning. I gruppen 45–64 år med förgymnasial utbildning röker 18,1 procent. Samtidigt ökar andelen

¹² Statistik från Skolverket (2022) Behörighet till gymnasieskolan, Stockholms län, samtliga elever, samtliga huvudmän

¹³ Storsthlm (2022) Gymnasiebehovet 2022, Trender och kunskap om Stockholms läns gymnasierregion

¹⁴ Skolverket (2022) Pressmeddelande, ökningen av andelen elever som tar gymnasieexamen har stannat av, 29 november 2022

som snusar, framför allt bland personer under 45 år. Det finns skillnader i snusande mellan könen, men ökningen har skett både hos kvinnor och män.

- Invånarna i länet dricker allt mindre alkohol, vilket följer en långsamt nedåtgående trend de senaste 20 åren. Riskbruk av alkohol är vanligast bland invånare i Stockholms innerstad.
- Bland kvinnor under 25 år har en av tre utsatts för sexuella trakasserier det senaste året. I gruppen kvinnor 25–34 år är det en av åtta och i gruppen 35–44 år är det en av 13. För män är det som mest en av 18, i den yngsta åldersgruppen.

En rapport som tagits fram av Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Region Stockholm, visar att ungefär var fjärde kvinna och var sjunde man har fått vård för psykisk ohälsa under 2021¹⁵. Andelen har ökat över tid, framför allt bland unga kvinnor. Rapporten visar att vårdkonsumtionen inte stämmer överens med befolkningens självskattade psykiska ohälsa. Det betyder att i många kommuner och stadsdelar är den självskattade ohälsan större än mängden vård som konsumeras. Särskilt män och personer som lever i socioekonomiskt svagare områden i länet underkonsumerar vård.

I september 2022 var det val till riksdag-, region- och kommunfullmäktige. I Stockholms län sjönk valdeltagandet i kommunvalet från 83 procent 2018 till 78 procent 2022. Trenden med ett stigande valdeltagande är i och med årets valdeltagande brutet, och länets utveckling går i linje med valdeltagandet för riket som också sjönk. Det skiljer 25 procentenheter mellan kommunerna med högst och lägst valdeltagande (Danderyd 88% respektive Södertälje 63%). De inomregionala skillnaderna, mätt i valdeltagandets spridning mellan kommunerna, har ökat med cirka fyra procentenheter jämfört med valet 2018.¹⁶

4.2.1 Samlad bedömning

Den samlade bedömningen är att arbetsmarknaden har återhämtat sig under 2022, men långtidsarbetslösheten fortsätter vara en utmaning för länet. Antalet varsel har ökat sista månaderna under 2022, vilket kan vara en tidig indikation på ekonomisk nedgång. Det finns en risk att arbetslösheten ökar 2023 och att det kommer drabba personer som redan har en svag anknytning till arbetsmarknaden. Flera indikatorer som speglar den sociala hållbarheten, såsom valdeltagande och barn och ungas utbildningsresultat, visar på inomregionala skillnader. Vad gäller befolkningens hälsa framkommer flera utmaningar i senaste hälsoenkäten,

¹⁵ Åhlén J, Dal H, Muwonge J, Lundin A, Wicks S. Psykisk ohälsa i Stockholms län – nuläge och förslag. Stockholm: Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Region Stockholm; 2022. Rapport 2022:13.

¹⁶ Tabeller från Valmyndigheten, hämtade 7 november 2022, jämförelser av valresultat mellan 2018 och 2022, valdeltagande

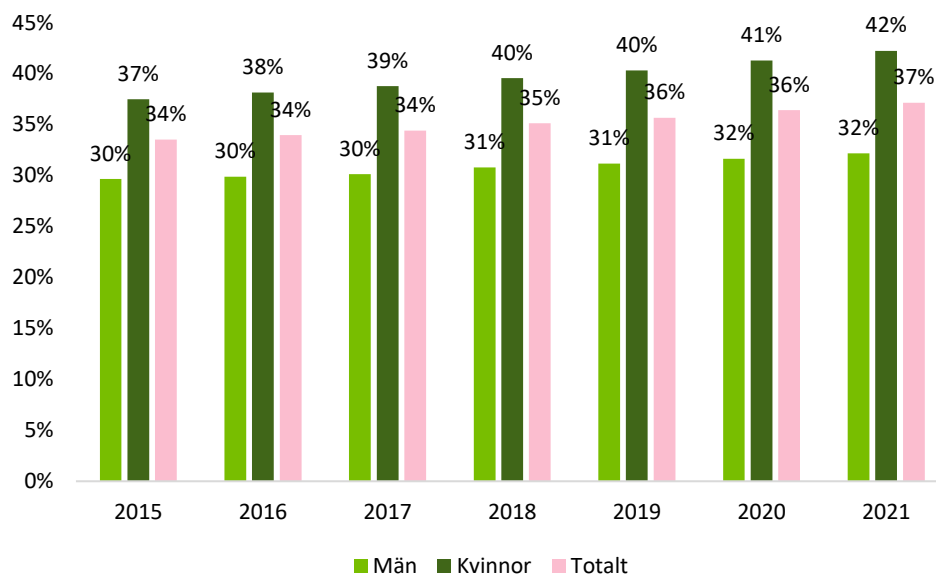
såsom snabb ökning av obesitas och ökad psykisk ohälsa bland unga kvinnor. Men det finns också positiva tecken, som att både alkoholkonsumtion och rökning minskar.

4.3 En ledande tillväxt- och kunskapsregion

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor och en ledande tillväxt- och kunskapsregion med nästan en tredjedel av Sveriges bruttonationalprodukt (BNP), cirka 25 procent av Sveriges invånare och sysselsättning samt en omfattande besöksnäring och kulturscen. Stockholmsregionen har ett av Europas starkaste innovationsekosystem med framstående innovationsnoder kopplade till regionens internationellt ledande forskningsaktörer och universitet.

En välutbildad befolkning är viktig för företagens lokaliseringsbeslut och möjlighet att växa. Andelen personer med eftergymnasial utbildning tre år eller längre har ökat från 34 procent 2015 till 37 procent 2021. Det är fler kvinnor än män som har högre utbildning och skillnaderna dem emellan ökar. Även om utbildningsnivån har ökat i länet står Stockholmsregionen inför en stor utmaning med att matcha det framtida behovet av utbildad arbetskraft. Det gäller särskilt behovet av teoretisk specialistkompetens med lång högskoleutbildning samt yrkesutbildad arbetskraft.

Figur 4: Andel högutbildade i Stockholms län, eftergymnasial utbildning, 3 år eller mer inklusive forskarutbildning, i åldern 25–64 år

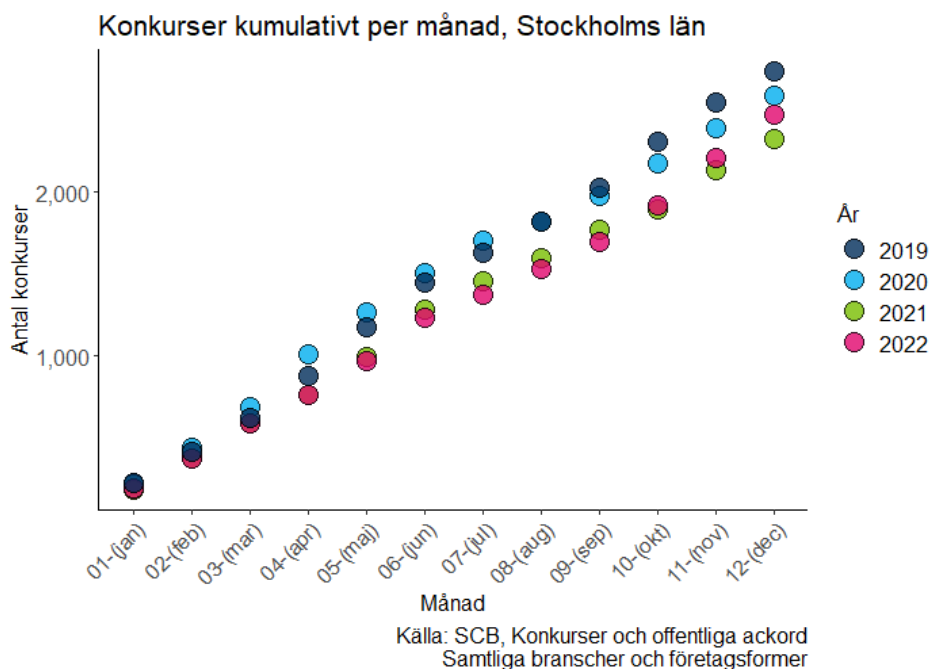

Vad gäller den regionala exporten stod storstadslänet för över 80 procent av tjänsteexportvärdet under 2021. Enbart Stockholms län stod för 49 procent av tjänsteexporten, vilket motsvarar 298 miljarder kronor. Därefter följer Västra Götalands län med 113 miljarder kronor och Skåne län med 79

miljarder kronor. Även när tjänsteexportvärdet divideras per invånare hamnar Stockholms län i topp med 123 000 kronor/invånare år 2021¹⁷. Exporten har återhämtats efter pandemiåren och mellan 2020 och 2021 ökade varuexportvärdet med 14 procent på riksnivå och 9 procent för Stockholm län. Varuexporten för länet uppgick till 302 miljarder kronor under 2021, vilket var näst högst in landet.

Antalet anställda inom näringslivet i Stockholms län har fortsatt att öka under 2022. Efter en temporär nedgång under 2020 har antalet anställda inom näringslivet återhämtat sig. Drygt 56 000 fler var anställda inom näringslivet det tredje kvartalet 2022, jämfört med samma kvartal föregående år. Vilket motsvarar en ökning med 5,5 procent.¹⁸ Den största andelen anställda inom näringslivet återfinns inom tjänstenäringarna där drygt 84 procent hade sin anställning under tredje kvartalet 2022. Jämfört med samma kvartal föregående år har antalet anställda inom tjänstenäringarna ökat med drygt 5,7 procent. Inom industrin ökade antalet anställda med 9,5 procent under samma period och stod för drygt 7,4 procent av de anställda inom näringslivet det tredje kvartalet 2022.

Figur 5: Konkurreser, kumulativt per månad, Stockholms län

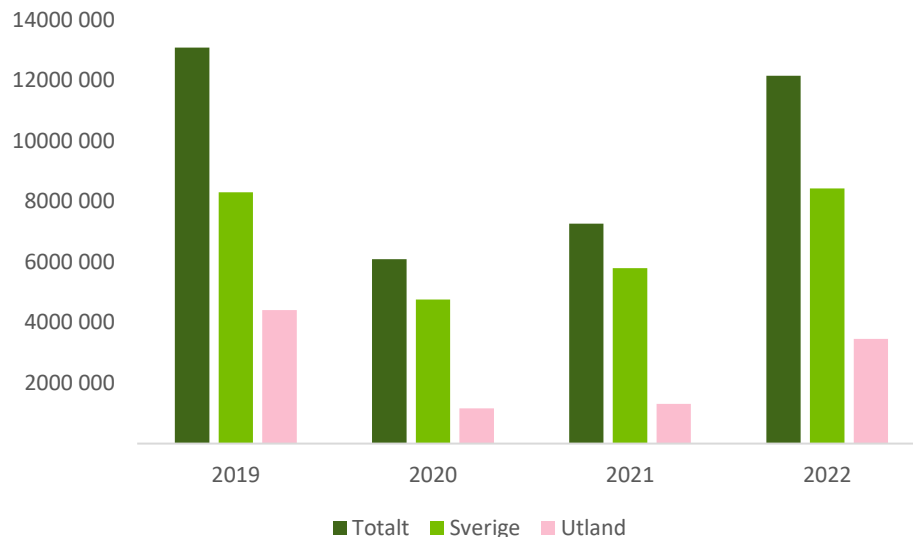
¹⁷ Tillväxtverket (2022) Regional exportstatistik

¹⁸ SCB, Kortperiodisk sysselsättningsstatistik, siffrorna baseras på urvalsundersökning och syftar till att snabbt indikera förändringar av antalet anställda per län och näringsgren

Under 2022 har antalet konkurser i länet varit högre än 2021 men lägre jämfört med både 2019 som uppskattat normalår, och 2020 som pandemiår. Ökningen för 2022 syns särskilt under sista två månaderna, och helåret slutade med totalt 2 476 konkurser, sex procent fler än 2021. Under pandemiåret 2020 var antalet konkurser högre än 2019 fram till juli månad, för att sedan minska och totalt sett hamna lägre än 2019 på helårsbasis. De flesta branscher följer samma mönster avseende konkurser under 2022, men avvikelser kan observeras. Ett sådant exempel är fastighetsbolag och fastighetsförvaltare som under första halvåret av 2022 hade ett högre antal konkurser jämfört med både 2019 och 2020, för att i oktober 2022 ligga på samma nivå som i oktober 2019.

En bransch som drabbades hårt av covid-19 var besöksnäringen. Under 2020 backade gästnätterna i Stockholmsregionen allra mest i hela riket mot året innan (-55 %), och i synnerhet Stockholm stad (-62 %). Under 2021 påbörjades en återhämtning som fortsatt under 2022. Antal gästnätter i september 2022 var i linje med september 2019. Fortfarande saknas dock 22 procent av de utländska gästnätterna¹⁹. De utländska gästnätterna svarar normalt sett för 40 procent av länets gästnätter och i september 2022 svarade de för 29 procent av totala antal gästnätter.

Figur 6: Antal gästnätter i Stockholms län, januari-oktober 2019–2022, Tillväxtverket

Vad gäller den internationella tillgängligheten har återhämtningen i transportsektorn gått mer långsamt. Antalet flygpassagerare minskade i början av pandemin med nästan 100 procent mot 2019, och minskningen

¹⁹ Tillväxtverket och Stockholm Business Region (2022) November 2022

mot prepandemiska året är fortfarande nästan minus 30 procent (augusti 2022). Under året har 50 nya flygförbindelser startats. Vad gäller färje- och kryssningstrafiken är antalet passagerare 40 procent lägre i jämförelse med 2019.

En viktig utmaning för både investeringar, framtida nyetableringar och innovationssatsningar är en hållbar, kostnadseffektiv och planerbar energiförsörjning i Stockholmsregionen, anpassad efter såväl invånarnas som länets tjänste- och processindustris hållbara utvecklingsbehov. Utmaningen förstärks även av elektrifiering som en bärande del i omställningen mot minskade koldioxidutsläpp, inte minst med tanke på kommande industriprojekt i norra Sverige som ytterligare kan utmana överföring av energi till Stockholmsregionens energiområde.

4.3.1 Samlad bedömning

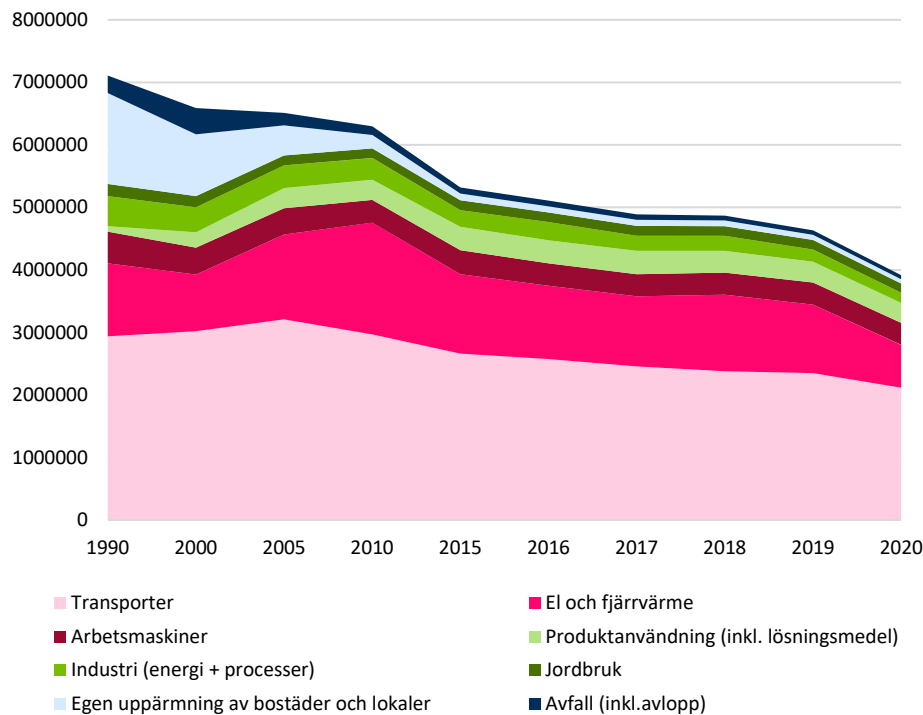
Stockholmsregionen presterar bra i flera områden som bidrar till tillväxt och näringslivets utveckling. Allt fler är högutbildade, antal anställda i näringslivet ökar, exportvärdet har återhämtats efter pandemin, liksom den hårt drabbade besöksnäringen. Samtidigt som länet står starkt är det viktigt att Stockholmsregionen styrkor inte tas för givna. Det råder en stor internationell konkurrens, framför allt med andra storstadsregioner och förutsättningarna kan snabbt förändras, vilket inte minst pandemin med oönskad tydlighet påvisat. Det gångna året har även inneburit ökad inflation, reallönesänkningar och fortsatt ökad långtidsarbetslöshet.

4.4 En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp

Det gångna året har inneburit både framsteg och bakslag för klimatomställningen i Stockholm län. Enligt Kontrollstation 2022, uppföljningen av Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen, visar de regionala utsläppssiffrorna från 2020 på en 15 procentig nedgång i växthusgasutsläppen jämfört med 2019. Regional statistik för 2021 års utsläppsnivåer finns inte ännu tillgängligt men nationella siffror visar att utsläppen ökade med 3,4 procent under 2021.

Utsläppen under 2020 har delvis minskat som en följd av pandemin där utsläppen från personbilar sjönk med nästan tio procent. Den största minskningen återfanns i el- och fjärrvärmesektorn som en direkt effekt av att Värtaverkets stängde ner sin sista koleldade panna KV6. Utsläppsminskningarna i el- och fjärrvärmesektorn förväntas bli permanenta, men nivåerna i resterande sektorer återstår att se.

Figur 7: Koldioxidutsläpp, Stockholms län, Källa: Nationella emissionsdatabasen

Region Stockholm uppdaterade i maj 2022 länets koldioxidbudget tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholms län. Budgeten visar hur mycket de territoriella utsläppen bör minska för att länet ska kunna bidra med sin del i att nå Parisavtalet och begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 och som mest 2 grader. Budgeten visar att länets koldioxidutsläpp bör minska med tolv procent årligen, vilket är en dubbelt så hög takt som de cirka sex procent som utsläppen årligen har minskat med sedan 1990. Region Stockholm kommer fortsättningsvis att arbeta med metodutveckling och kommunikationsinsatser kopplade till koldioxidbudgeten, bland annat genom att beräkna en intern budget för Region Stockholms egen verksamhet samt fortbildning.

I april 2022 lanserade Stockholm Environment Institute (SEI) det digitala verktyget Konsumtionskompassen som kan användas av kommuner och regioner för att beräkna konsumtionsbaserade utsläpp. Enligt SEI uppgår de totala utsläppen av växthusgaser från invånare i Stockholms län till 6,6 ton koldioxidekvivalenter per år, vilket är de högsta utsläppen av alla län. Siffrorna visar bland annat att utsläppen för utrikes passagerartransport med flyg är 40 procent högre än det nationella genomsnittet, samt jämförelsevis höga utsläpp inom sektorerna restaurang och hotell, möbler och inredning samt inköp av kläder och skor. Fortsatt arbete för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen behöver intensifieras om det regionala målet att halvera de indirekta utsläppen till år 2030 ska kunna nås.

Under 2022 har arbetet med att etablera plattformen Klimatarena Stockholm tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholms län fortsatt. Klimatarena Stockholm arbetar för att accelerera klimatomställningen i Stockholms län genom att skapa samverkansformer mellan företag, offentliga aktörer och akademien. Under det gångna året har projektets första fokusområde varit att driva på utvecklingen mot en klimatneutral bygg- och anläggningssektor.

Elektrifieringen har en central roll i omställningen av transportsektorn, och nyligen togs beslutet att förbjuda nyförsäljningen av fossildrivna fordon i EU från 2035.²⁰ Omställning på personbilssidan går snabbt och här spelar elbilen och laddhybriden en betydande roll. Statistik för nyregistrering av personbilar i länet visar att 65 procent var laddbara bilar under 2022 (januari-oktober).²¹ I oktober 2022 fanns totalt 165 000 laddningsbara fordon i länet vilket är en ökning från 2021 då antalet var 132 000. Av länets personbilar är numera 17 procent laddbara, vilket är en ökning med fem procentenheter från 2021.²²

Omställningen av transportfordonen går mer långsamt. Bland lätta lastbilar utgör eldrift omkring två procent av det totala beståndet av lätta lastbilar. Antal elektrifierade tunga fordon ökar i länet men det rör sig fortsatt om små volymer; under 2021 fanns 32 tunga fordon i jämförelse med 17 under 2020. Eldrift utgör bara 0,2 procent av det totala beståndet av tunga fordon.²³ Även i SL-trafiken sker en omställning. Under 2022 har ytterligare 17 elbussar börjat användas och totalt är nu 31 elbussar i trafik. På grund av pandemin och överprövningar har infasningen av elbussar försenats något. Planen är att var fjärde SL-buss ska vara en elbuss år 2025.

Infrastrukturen för laddbara bilar byggs kontinuerligt ut. I oktober 2022 fanns det 423 laddstationer med totalt 4 339 laddpunkter i länet. Det är det högsta antalet i landet, vilket är naturligt med tanke på att 40 procent av alla landets laddbara bilar är registrerade i länet. Flest laddpunkter finns i Stockholms stad (2 832), Sigtuna (406) och Nacka (188)²⁴. I jämförelse med 2021 har antalet laddpunkter i länet ökat med omkring 20 procent. Trots att laddpunkterna är många till numerären är de få i förhållande till antalet elbilar i länet. EU rekommenderar att antal publika laddpunkter per laddbar bil bör vara 0,1 vilket innebär att det finns 10 laddbara bilar per

²⁰ Europakommissionen (2022) Pressmeddelande: Zero emission vehicles: first 'Fit for 55' deal will end the sale of new CO2 emitting cars in Europe by 2035, 28 oktober 2022

²¹ Trafikanalys (2022) Fordon på väg, fordonsstatistik månad för månad

²² Power Circle och ELIS, Elbilen i Sverige 2022

²³ Statistik från Trafikanalys, fordon på väg, laddbara bilar inkluderar rena elbilar, elhybrider och laddhybrider

²⁴ Power Circle och ELIS – Elbilen i Sverige 2022, avser data till och med oktober

publik laddpunkt. Länets värde uppgår till 0,02 och det saknas för närvarande omkring 12 00 laddpunkter för att nå den rekommenderade tätheten utifrån hur många elbilar som finns idag.

För att skapa en klimateffektiv och hållbar utveckling i regionen är stads kärnornas utveckling centralt. För närvarande pågår ett utredningsarbete för stads kärnan Arlanda-Märsta tillsammans med Trafikverket och Sigtuna kommunen. Syftet är att studera hur olika alternativa markanvändningar i kärnan påverkar resandet med bil och kollektivtrafik till och från kärnan samt hur olika markanvändningar påverkar tillgängligheten till kärnan och Arlanda flygplats.

4.4.1 Samlad bedömning

Sammanfattningsvis visar uppföljningen att de territoriella utsläppen minskar men omställningen behöver gå snabbare om Stockholmsregionen ska nå sin del av Parisavtalet. Utsläppen behöver minska med tolv procent årligen. Elektrifieringen är en viktig del av omställningen och laddningsbara fordon ökar snabbt i länet, särskilt personbilarna, men även SL-bussar och lätta lastbilar ställs om till eldrift. Laddpunkterna byggs succesivt ut men laddtätheten är låg i förhållande till hur många elbilar som finns i länet. Utbyggnad av laddinfrastruktur innebär utmaningar exempelvis vad gäller väntetider för anslutning till elnätet, och konkurrens om stadens gatumark.

5. Stockholmsregionen i jämförelse med andra storstadsregioner

I detta kapitel presenteras en jämförande analys av hur Stockholmsregionen står sig i förhållande till andra storstadsregioner. Jämförelsen baseras primärt på statistik från europeiska databasen Eurostat samt placeringar i olika internationella index. I den statistiska analysen jämförs Stockholmsregionen med tio andra europeiska storstadsregioner: Oslo, Helsingfors, Köpenhamn, Berlin, Amsterdam, Dublin, Paris, München, Barcelona, London/Milano²⁵. Städerna har valts ut för tidigare uppföljning och deras utveckling finns att följa på region Stockholms hemsida.

Tabellerna på nästa sida visar hur Stockholmsregionen presterar inom flertalet indikatorer. Ju högre placering desto bättre. I jämförelse med de andra europeiska storstäderna har Stockholmsregionen sina styrkor inom arbetsmarknad, näringsliv och tillväxt. Stockholms län har högst sysselsättningsgrad och lägst andel unga som varken arbetar eller studerar. Länet har även en högutbildad befolkning, en ekonomi som stärks och en stor andel som arbetar inom kunskapsintensiva sektorn. Endast Dublin kommer högre inom flera av dessa områden.

Stockholmsregionen presterar jämförelsevis sämre inom turism och internationell tillgänglighet. Antalet flygpassagerare är färre likaså utländska gästnätter på turismboende. Bredbandstillgängligheten är lägre än i många andra storstadsregioner, vilket torde bero på länets struktur med stor andel landsbygd. Tillgången till bredband ökar långsamt då utbyggnaden i Stockholms län numera sker i mer glesa områden. I Amsterdam, som toppar listan, har 99 procent av invånarna tillgång till bredband.

Inom flera områden har utvecklingen påverkats av covid-19 pandemin och det har varit en gemensam trend i samtliga europeiska storstäder med minskat antal flygpassagerare, färre utlandsgäster och en högre arbetslöshet. Vad gäller utländska gästnätter har Stockholmsregionen inte återhämtat sig i samma takt som de andra storstadsregionerna och tappar därför placeringar. Även folkökningen minskade för i stort sett samtliga storstadsregioner under pandemiåret 2020 till följd av höga dödstal.

Enligt enkätundersökningen Urban Audit är invånarna i Stockholm stad i större utsträckning än de andra städernas invånare nöjda med stadsmiljön, exempelvis ljudnivå, luftkvalitet, offentliga platser och

²⁵ I några jämförelser ingår Milano i stället för London. Detta till följd av att London slutat rapportera in värden efter att de lämnat Europeiska unionen.

grönområden. När det gäller trygghetsparametrar placerar sig Stockholm stad högt i jämförelse med övriga städer och toppar listan vad gäller andel som känner sig trygga ensamma på kvällen i sitt område. Invånarna i Stockholms stad är mindre nöjda över regionens kollektivtrafik samt hälso- och sjukvård. Särskilt långt ner hamnar Stockholm stad i frågan kring bostadsmarknaden, nio procent anser att det är lätt att hitta bostad till acceptabelt pris. Barcelona toppar listan med 32 procent.

Indikatorer från Eurostat	År	Värde	Placering	Trend	Högst placerad
Antal flygpassagerare	2020	7 016	8 av 11		Paris
Hushåll med tillgång till bredband	2021	93%	7 av 9		Amsterdam
Utländska gästnätter på turistboende	2021	1 878 928	9 av 11		Barcelona
Sysselsättningsgrad 20-64 år	2021	89%	1 av 11		Stockholm
Unga som varken studerar eller arbetar 15-24 år	2021	4,7%	1 av 11		Stockholm
Medellivslängd	2020	82,3	4 av 10		Paris
Folkkökning, procent	2020	0,6%	3 av 10		Dublin
Bruttoregionalprodukt, BRP	2020	51 600	5 av 10		Dublin
Högskoleutbildade, 25-64 år	2021	56,1%	2 av 11		Dublin
Investering i FoU, andel av BRP	2019	3,3%	5 av 7		Köpenhamn
Anställda inom forskning och utveckling (FoU)	2019	28 020	6 av 8		München
Anställda inom teknologi- och kunskapsintensiv sektor	2021	11,5 %	2 av 11		Dublin

Indikatorer från enkäten Urban Audit 2019	Värde	Placering	Trend	Högst placerad
Känner sig trygga ensamma på kvällen i sitt område	92,6%	1 av 11	—	Stockholm
Känner sig trygga ensamma på kvällen i staden	90,6%	2 av 11	—	Köpenhamn
Är nöjd med offentliga platser	86,1%	2 av 11		Amsterdam
Är nöjd med ljudnivån i staden	76,7%	3 av 11		Dublin
Är nöjd med luftkvaliteten i staden	77,6%	4 av 11		Helsingfors
Är nöjd med grönområden	90,5%	5 av 11		München
Är nöjd med kollektivtrafiken	80,4%	7 av 11		Oslo
Är nöjd med hälso- och sjukvården	78,5%	7 av 11	—	München
Anser att det är lätt att hitta bostad till acceptabelt pris	9%	9 av 11		Barcelona

- Positiv trend mot föregående mätning
- Neutral trend mot föregående mätning
- Negativ trend mot föregående mätning

Vid en jämförelse av internationella index har Stockholmsregionen generellt sett mycket bra placeringar, särskilt inom områden som handlar

om näringsliv, konkurrenskraft och hållbarhet. Länet toppar både EU:s konkurrenskraftsindex och EU:s regionala innovationsmätning. Stockholmsregionen håller en internationellt hög nivå gällande hållbarhet där två olika index från 2022 placerar Stockholm i toppen tillsammans med Oslo. Stockholmsregionen lyfts fram för sina låga utsläpp, goda luftkvalité, få fordon per hushåll och satsningar på hållbara transportsätt. Stockholmsregionen utmärker sig även med en kollektivtrafik i världsklass enligt Oliver Wyman Public Transit sub-index som utgår ifrån tillgänglighet, kostnad, öppettider och pendlingshastigheter.

I index som mäter livskvalitet hamnar Stockholmsregionen på bra placeringar, om än inte i den allra högsta toppen. Stockholm är på plats 23 av 231 i indexet Mercers Quality and Life som mäter faktorer för livskvalitet och plats 87 i Mercers Cost of Living som mäter levnadskostnader²⁶. Stockholms stad placerar sig i gruppen av städer som både har relativt hög livskvalitet och inte alltför hög levnadskostnad. I indexet Social Progress index, som mäter faktorer som har stor betydelse för invånarna, hamnar Stockholmsregionen på plats 12 av 240. Endast Helsingfors och övriga regioner i Sverige (förutom Sydsverige) är före Stockholmsregionen. Det är bland annat trygghetsindikatorerna som drar ner Stockholmsregionens resultat.

Internationell ranking		Placering	Högst rankad	År
EU:s regionala konkurrenskraftsindex		1 av 272	Stockholm	2019
EU:s Regional Innovation Scoreboard		1 av 240	Stockholm	2021
CorporateKnights Sustainable Cities Index		1 av 50	Stockholm	2022
The Arcadis Sustainable Cities Index		2 av 100	Oslo	2022
Regional Potential Index		3 av 66	Oslo	2019
Oliver Wyman Public Transit sub-index		3 av 60	Hong Kong	2022
The Economist Safe City Index		10 av 60	Köpenhamn	2021
EU Regional Social Progress Index		12 av 240	Övre Norrland	2020
Mercer Quality of Living Ranking		23 av 231	Wien	2019
Mercer Cost of Living Ranking		87 av 227	Hong Kong	2022
Saffron City Brand Barometer		80 av 104	Tokyo	2022

Andra relevanta index där Stockholm rangordnas är City Brand Barometer som undersöker storstadsregionernas varumärken internationellt. Tokyo toppar listan följt av Paris och London. Stockholmsregionen hamnar långt ner, på plats 80 av 104, och pekas ut som en av de regioner där skillnaderna är som störst mellan regionens konkurrenskraft (som bedöms som stark)

²⁶ Ju högre placering desto dyrare stad att leva i

och vad människor runt om i världen vet om staden (relativt lite jämfört med konkurrerande storstadsregioner).

Enligt Newsweeks internationella mätning av världens bästa sjukhus hamnar Karolinska sjukhuset på plats nummer 8 av 2 200. I de internationella mätningar som görs av världens bästa universitet återfinns tre universitet i Stockholmsregionen på topp 100. I Shanghai-rankingen²⁷ kommer Karolinska institutet på plats 41 och Stockholms universitet på plats 90. Kungliga Tekniska Högskolan hamnar på plats 89 i QS World University Rankings-mätningen.²⁸

Stockholmsregionens internationella konkurrenskraft och ställning som huvudkontorsekonomi synliggörs också i Forbes lista över globala företag. I Stockholmsregionen finns 25 globala huvudkontor år 2022, vilket är fler än i de nordiska grannstäderna, och en ökning från 20 år 2020. En stor andel, 42 procent, av Nordens globala huvudkontor är lokaliserade i Stockholmsregionen.

Globala huvudkontor, från Forbes globala 2000-lista 2022

Storstadsregion	Antal globala huvudkontor	Andel av Nordens globala huvudkontor
Stockholm	25	42%
Oslo	6	10%
Köpenhamn	8	13%
Helsingfors	9	15%

Samlad bedömning

I internationell jämförelse presterar Stockholmsregionen bra och i många index återfinns regionen i den allra högsta toppen. Styrkorna finns inom näringsliv, tillväxt och arbetsmarknad. Även inom hållbarhetsområdet prisas regionen med fina placeringar. Stockholms geografiska belägenhet högt upp i norr ställer krav på internationell tillgänglighet och utmaningar kvarstår vad gäller utländska turister som är färre jämfört med andra storstadsregioner. Kännedom om regionen är låg internationellt, vilket kan påverka förmågan att attrahera besökare och internationella talanger.

²⁷ Rankningslistan lanserades av Jiao Tong-universitetet i Shanghai 2003. Men sedan 2009 är det organisationen Shanghai Ranking Consultancy som ansvarar för rankingen. Över 2 000 universitet ingår och de bästa 1 000 finns med på listan.

²⁸ QS-rankingen utkommer en gång per år, då i juni månad. Därmed kan studenter över hela världen ta del av QS World University Rankings utvärdering av mer än 1 400 olika universitet.

6. Energiuppföljning

I detta kapitel presenteras en uppföljning av energiläget i Stockholms län. Uppföljningen fokuserar på energianvändning, inomregional produktion och elprisernas utveckling. Inom energistatistiken finns generella brister, exempelvis vad gäller inrapportering av energianvändning, som gör att årsvisa uppföljningar på regional nivå är behäftade med osäkerhet. Därför har vi valt att studera utvecklingen över en längre tidsperiod och ge en samlad bild av hur energianvändningen utvecklats senaste åren i förhållande till den långsiktiga trenden.

Det finns en eftersläpning i energistatistiken som gör att det är svårt att få en aktuell lägesbild. Den senaste officiella statistiken är från 2020, vilket innebär att senaste tidens minskning av energianvändning, särskilt hösten 2022, som rapporteras från nätägarnas egen statistik inte kommer med. För att öka tillförlitligheten i statistiken har samtliga siffror för energianvändningen korrigerats för temperaturförändringar, det vill säga om det aktuella året varit varmare eller kallare än normalt.

Sektor	Aktuell energianvändning	Förändring sedan 2000	Senaste årens utveckling i förhållande till trend
Hela ekonomin	26,4 KWh/1000 kr i förädlingsvärde (2021)	-32%	●
Småhus	148,1 KWh/kvm boyta (2020)	-24%	●
Flerbostadshus	192,7 KWh/kvm boyta (2020)	-19%	●
Offentlig verksamhet	10,8 KWh/1000 kr i förädlingsvärde (2020)	-44%	●
Övriga tjänster	12,2 KWh/1000 kr i förädlingsvärde (2020)	-29%	●
Industri och bygg	18,5 KWh/1000 kr i förädlingsvärde (2020)	-47%	●
Jordbruk, skog och fiske	86,8 KWh/1000 kr i förädlingsvärde (2020)	-62%	●

Sektor	Inomregional produktion i relation till användning	Förändring sedan 2009	
Hela ekonomin	7,9 procent (2020)	-0,7 p.e	●

Typ av bostad	Priser, inkl. elnätsavgift och skatter, öre per KWh	Förändring sedan 2000	
Lägenhet	217 (2021)	142%	●
Villa utan elvärme	197 (2021)	150%	●
Villa med elvärme	165 (2021)	148%	●

I den översta delen av tabellen framgår hur energianvändningen i Stockholmsregionen utvecklats långsiktigt och hur senaste årens utveckling

varit i förhållande till trenden. Enligt det nationella målet ska Sverige minska energianvändningen med 50 procent till år 2030. Målet uttrycks i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten (BNP). I Stockholms län har energianvändningen minskat med 32 procent sedan 2000 och 30 procent mellan 2005–2020. Fortsätter utvecklingen enligt den historiska trenden, så kommer länet att år 2030 ha nått det nationella målet om energieffektivisering, men utan några egentliga marginaler.

När det gäller småhus uppvisar energianvändningen per kvm en trendmässig minskning över tid. Under perioden 2001–2020 har energianvändningen minskat med 24 procent, från cirka 200 KWh till knappa 150 KWh per år och kvm boyta. Förklaringarna till minskningen är flera. Beståndet av bostadshus föryngras hela tiden genom nyproduktion och uppvärmningssätten blir mer effektiva. Parallellt med konvertering och modernisering av uppvärmningssystem sker det även andra fortlöpande förändringar som förbättrar det befintliga småhusens energiprestanda, till exempel byte av fönster och byte av äldre och mer energislukande vitvaror.

Liknande utveckling syns för flerbostadshusen. Under perioden 2001–2020 har energianvändningen i länets flerbostadshus minskat med 19 procent, från cirka 240 KWh till drygt 190 KWh per år och kvm boyta.

Förklaringarna till denna minskning är ungefär desamma som för småhus, det vill säga en stegvis föryngring av beståndet genom nyproduktion och fortlöpande investeringar i förbättrad energiprestanda i det befintliga beståndet. En intressant observation är att energianvändningen i flerbostadshus är något högre än i småhus. En tänkbar förklaring till detta är att bostadsbeståndet för flerbostadshusen är något äldre, och att fler bor på mindre yta i en lägenhet, vilket påverkar energianvändningen per kvm.

När det gäller den offentlig verksamheten syns en kraftfull minskning i energianvändningen i förhållande till produktionsvolymen, mätt som förädlingsvärde i fasta priser. För 20 år sedan krävdes cirka 20 KWh för att åstadkomma ett produktionsvärde på 1000 kr, att jämföra med lite drygt 10 KWh år 2020. Dessa siffror måste tolkas med viss försiktighet eftersom statistiken sannolikt endast inkluderar energianvändning som är direkt hänförlig till offentlig verksamhet. Det är troligt att energianvändningen i offentlig verksamhet som bedrivs i hyrda lokaler inte beaktas fullt ut, även om hyresvärden är ett fastighetsbolag som ägs av kommun eller regionen.

För sektorn ”Övriga tjänster”, som består av den för Stockholmsregionen så tunga privata tjänstesektorn, har energianvändningen i stort sett halverats sedan millennieskiftet. Förklaringarna till denna utveckling är delvis desamma som när det gäller energianvändningen i bostadsbeståndet, det vill säga en successiv föryngring av byggnaderna tillsammans med åtgärder i befintliga lokaler som höjt energiprestandan. Därutöver är energianvändningen beroende av antalet sysselsatta. Det innebär

produktivitetsdriven tillväxt kan ske utan att energianvändningen ökar. Till detta kommer att vi under de senaste åren sett en tydlig tendens mot alltmer slimmade kontor, det vill säga att antalet kvadratmeterkontor per sysselsatt successivt minskat.

Två av sektorerna, industri/bygg samt jordbruk/skogsbruk/fiske uppvisar en minskande energianvändning över tid men avstannande utveckling senaste åren. Det är svårt att djupare analysera vad detta beror på. Båda sektorerna är förhållandevis små och enskilda händelser kan få stort genomslag i energianvändningen.

När det gäller den inomregionala produktionen av el har den legat stabilt över tid, kring åtta procent av den totala elanvändningen i länet. Studeras statistiken mer noggrant framkommer att vindkraften visserligen flyttar fram sina positioner, men stod trots det för endast 15 procent av den totala inomregionala produktionen år 2020. Med undantag för närmast försumbara bidrag från vattenkraftsproduktion (Uddby i Tyresö) och övrig värmekraft, var det kraftvärmen som år 2020 stod för resten, det vill säga cirka 85 procent, av den inomregionala produktionen.

När det gäller elpriserna har en kraftig ökning skett för samtliga bostadstyper. Hushållskunderna i Stockholms län²⁹ mötte år 2021 ett totalt elpris, det vill säga ett pris som inkluderar såväl elhandelspris och elnätsavgift, som var drygt 150 procent högre än år 2000. Intressant nog uppvisar både elhandelspriset och nätavgiften en kraftig ökning. Elhandelspriset har under den aktuella perioden blivit omkring 200 procent högre, medan elnätsavgiften ökat med omkring 100 procent. Till detta kommer en ökad energiskatt på el. År 2000 uppgick denna skatt till 16,20 öre per kWh, medan den år 2021 uppgick till 35,60 öre per kWh.

6.1.1 Samlad bedömning

Länet uppvisar en energieffektivisering inom samtliga sektorer och Stockholmsregionen är på väg att halvera energianvändningen till 2030. Den inomregionala produktionen är låg i förhållande till användningen och elpriserna har ökat kraftigt. Med hänsyn till 2022 års ökade elpriskostnader, och den minskade elanvändningen som uppvisats senaste månaderna, är det troligt att energieffektiviseringen intensifieras ytterligare kommande år.

²⁹ Data över elhandelspris, fördelat på typ av hushållskund och elprisområde, har hämtats från SCB. Till den rörliga elkostnaden tillkommer nätavgiften. Data över nätavgiften för olika typkunder, uttryckt i öre per kWh och för riket som helhet, har hämtats från SCB. Denna data har sedan ”nycklats ut” ut på länen genom att dels utgå från den statistik över nätavgifterna som tas fram inom ramen för den så kallade Nils Holgersson-rapporten, dels beakta regionala variationer i användningen av hushållsel för boende i småhus.

7. Nyckelområden för kommande år

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor. Näringslivet är starkt och befolkningen ökade med 23 000 nya invånare under 2021. I internationell jämförelse presterar Stockholm bra, och i många rankingar hittar vi regionen i den allra högsta toppen. Trots många styrkeområden är det viktigt att inte ta Stockholmsregionens styrkor för givna. Det råder en internationell konkurrens, inte minst mellan olika storstadsregioner, och förutsättningarna kan snabbt förändras. Utifrån 2022 års uppföljning av Stockholmsregionens utveckling identifieras fem nyckelområden som behöver stå i fokus kommande år för att vi ska vara Europas mest attraktiva storstadsregion utifrån ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

Främja bostadstillgången för olika grupper

Det senaste året har bostadsbyggandet varit på en hög nivå. Trots det når bostadsbyggandet inte upp till det regionala målet om 22 000 bostäder per år. Det finns en utmaning i att matcha bostadsutbudet med demografin och majoriteten av länets hushåll har inte finansiella förutsättningar att efterfråga nyproducerade bostäder. Senaste åren har utflyttningen från länet ökat och ökningen är störst bland den familjebildande åldersgruppen 30–49 år. Regionens flyttstudie från 2022 visar att var femte utflytt från länet kan härledas till bostadsmarknaden och var tionde utflytt motiveras specifikt av bostadsekonomiska skäl. Bostadsbyggandet har under senare delen av 2022 bromsat in i takt med ökade byggpriser, inflation och ränteökningar.

Omställning för minskad klimatpåverkan

Om Stockholmsregionen ska uppfylla sin del av parisavtalet behöver de direkta koldioxidutsläppen från aktiviteter inom Stockholmsregionen minska med 12 procent årligen. Ett fortsatt arbete för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen (som är sex gånger högre än de direkta utsläppen) behöver intensifieras om det regionala målet att halvera dessa utsläpp till år 2030 ska kunna nås. Transportsektorn står för cirka hälften av länets direkta klimatpåverkan och tydliga åtgärder behövs för att främja kollektivtrafik, gång, cykel och hållbara godstransporter. Bilen är fortfarande det dominerande transportmedlet för resor i länet och utvecklingen av fossilfria transporter behöver samtidigt skyndas på.

Säkra energiförsörjningen för grön omställning och tillväxt

Tack vare energieffektivisering och få energiintensiva företag har Stockholmsregionen haft en långsam ökning av elanvändningen under många år. Nu är dock situationen för överföring av el tidvis ansträngd, särskilt under kalla vinterdagar. Då Stockholmsregionen är en tillväxtregion förväntas situationen förvärras. Trenden är ökade elbehov inom flertalet sektorer, bland annat transportsektorn där en snabb elektrifiering av

fordonsflottan och den största utbyggnaden av tunnelbanan sedan 1970-talet kräver ökade elbehov. Utbyggnad av överföringskapacitet från stamnätet pågår, men kommer vara färdigt tidigast år 2027–2030. Elförsörjningen behöver säkras och den inomregionala energiproduktionen behöver öka för att möjliggöra en grön omställning av transportsektorn och attrahera näringslivet till Stockholmsregionen.

Kompetensförsörjning och matchning på arbetsmarknaden

Behovet av kompetensförsörjning i Stockholmsregionen är stort och växer inom många branscher vilket både SCB samt Arbetsförmedlingens prognoser visar. Det finns vissa branscher med låg attraktion där olika insatser behövs för att kunna tillgodose behovet av kompetensförsörjning. Samtidigt pågår en strukturomvandling inom vissa branscher och vissa personalgrupper riskerar att slås ut från arbetsmarknaden parallellt med att långtidsarbetslösheten fortsätter vara hög under 2022 efter en uppgång under pandemiåren. En kommande lågkonjunktur riskerar att särskilt drabba individer med en svagare anknytning till arbetsmarknaden.

Minska inomregionala skillnader

De inomregionala skillnaderna i Stockholmsregionen avspeglas i en rad olika områden såsom deltagande på arbetsmarknaden, skolresultat, otrygghet, valdeltagande och levnadsvillkor. Skillnaderna finns både mellan stad- och landsbygd och socio-ekonomiskt sköra- och starka områden. Stockholmsregionens aktörer behöver ta ett krafttag och använda verktygen som finns för att stärka strukturerna som minskar inomregionala skillnader, exempelvis vad gäller finansiering och riktade stöd, utveckling av transportsystemet och närvaro av samhällsservice.